

Doktorzy Honoris Causa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, t. I-IV, oprac. S. Sierpowski, J. Malinowski, Poznań 2014–2020

Obchodzący w 2019 r. stulecie swego istnienia Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu¹ w ciągu wieku swej działalności naukowej i dydaktycznej zaszczycił tytułem doktora honoris causa 141 osób. Przyznanie najwyższej godności uniwersytetu stanowi dostrzeżenie działalności nowego doktora honorowego m.in. na polu nauki, kultury, sztuki czy życia społecznego. W ostatnich kilku latach dzięki wyteżonej pracy autorów: prof. Stanisława Sierpowskiego i dra Józefa Malinowskiego i zaangażowaniu władz rektorskich, które sfinansowały wydawnictwo oraz objęły je swoim patronatem, powstały cztery tomy ukazujące sylwetki doktorów honorowych, którzy uzyskali tę godność w pierwszym stuleciu działania UAM. Przy każdej osobie autorzy umieścili krótki, lecz zawierający najważniejsze elementy biogram, obrazujący życie i działalność nowego doktora honorowego. Informację uzupełniono fotografią oraz kalendarium nadania samego wyróżnienia. Część biogramów wzbogacono cytataми z przemówień wygłoszonych w trakcie oficjalnej promocji bądź zaczerpniętymi z dokumentacji archiwalnej. Tylko przy wybranych osobach dodano faksymile w języku łacińskim dyplomu doktora honorowego.

Każdy z tomów został opatrzony bibliografią, która obejmuje wszystkie wykorzystane w trakcie pracy materiały archiwalne, źródła drukowane, źródła ikonograficzne oraz opracowania. Nazwiska występujące na kartach poszczególnych tomów zebrano w indeksie, który zamyka publikację.

Wszystkie cztery tomy zostały przygotowane w jednolitej szacie graficznej. Także dzięki temu publikacje stanowią całość, która dokumentuje ważny element historii naszego uniwersytetu, i wpisują się w badania nad historią uczelni oraz nad szeroko rozumianą polityką pamięci wobec wybitnych osobistości związanych z UAM.

Autorzy podzielili publikację wg porządku chronologicznego na tomy obejmujące: okres międzywojenny (t. I), lata 1951–1979 (t. II), 1980–2000 (t. III), 2001–2019 (t. IV). Każdy z tomów został opatrzony starannym wstępem, który omawia m.in. zmieniające się przepisy prawne czy uwarunkowania polityczno-historyczne danego okresu.

Jak wspomniano wcześniej, tom I, który otwiera opracowania dotyczące doktorów honorowych UAM, obejmuje okres międzywojenny, kiedy Uniwersytet Poznański rozwijał się, kształcąc pierwszych studentów m.in. w zakresie nauk humanistycznych, nauk ścisłych czy nauk medycz-

---

¹ W 1919 r. w Poznaniu utworzono Wszechnicę Piastowską, która w 1920 r. została przemianowana na Uniwersytet Poznański. W 1955 r. Uniwersytetowi Poznańskiemu nadano nazwę Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

nych. Powstała u progu odrodzenia państwowego uczelnia, chcąc zaznaczyć swoją obecność w życiu naukowym miasta i regionu, w okresie międzywojennym nadała 24 doktoraty honorowe wybitnym osobistościom, znanym w kraju i za granicą. Reprezentowali oni nauki humanistyczne, nauki ścisłe, środowisko polityczne i wojskowe oraz duchowieństwo. Do uhonorowanych w tym czasie należą m.in. Maria Skłodowska-Curie², Ferdinand Foch, Heliodor Święcicki (pierwszy rektor Uniwersytetu), Ignacy Jan Paderewski, Edward Mandell House, Oswald Balzer, Kazimierz Twardowski, Eugeniusz Romer, Józef Piłsudski oraz Ignacy Mościcki.

Tom II obejmuje lata 1951–1979, kiedy to wręczono 41 wyróżnień honorowych. Większą niż wcześniej rolę odgrywały względy polityczne, odnoszące się zarówno do kandydatów z kraju, jak i (zwłaszcza) zagranicy. W przeważającej większości nagrodzeni w tym okresie mogli się poszczycić wybitnymi i trwałymi osiągnięciami naukowymi i społecznymi. Nowi doktorzy pochodzili z Polski, Francji, Niemiec (RFN i NRD), ZSRR, Stanów Zjednoczonych, Kanady, Szwecji, Jugosławii, Wielkiej Brytanii i Finlandii. Wyróżnienie otrzymali m.in. Józef Kostrzewski, Kazimierz Tymieniecki, Kazimierz Ajdukiewicz, Hugo Steinhaus, Alfred Ohanowicz, Czesław Znamierowski, Witold Trąpczyński, Henryk Łowmiański, Roman Pollak, Jerzy Suszko, Szczepan Szczeniowski, Mikołaj Rudnicki, Janusz Pajewski. Jediną kobietą, która doszła do tego szczytu w tym okresie była Margot Honecker, minister oświaty w NRD oraz żona przywódcy tego państwa. Była to zdaniem autorów „najdalej posunięta inicjatywa o charakterze politycznym”³.

W 2016 r. ukazał się tom III, poświęcony doktorom honorowych, którzy zostali obdarzeni tym zaszczytem w burzliwych latach 1980–2000. W ciągu dwudziestu lat odbyło się 47 promocji, uhonorowani zaś mogli się poszczycić interdyscyplinarnością w reprezentowaniu poszczególnych dziedzin naukowych. Nowymi doktorami honorowymi zostali m.in. Kazimiera Hłakowiczówna, Władysław Orlicz, Arkadiusz Piekara, Władysław Kuraszkiewicz, Witold Hensel, Krzysztof Penderecki, Aleksander Gieysztor, Calyampudi Radhakrishna Rao, Günter Grass, Jan Nowak-Jeziorański, Józef Zwiłocki, Gustaw Herling-Grudziński, Mary Robinson, Wisława Szymborska, Stefan Stuligrosz, Marian Biskup, Javier Solana.

Jednym z elementów dopełniających wielki jubileusz stulecia UAM było ukazanie się tomu IV dotyczącego 29 doktoratów honorowych nadanych w latach 2001–2019. W przedmowie do tomu I zarówno inicjator przedsięwzięcia rektor UAM Bronisław Marciniak, jak i jego następca w tomie IV

---

² W jej wypadku nie doszło do formalnej promocji i wydrukowania dyplomu, zob. *Doktorzy Honoris Causa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu*, oprac. S. Sierpowski, J. Malinowski, t. 1: *Okres międzywojenny*, Poznań 2014, s. 27.

³ Cyt. za: *Doktorzy Honoris Causa...*, t. 2: 1951–1979, Poznań 2015, s. 10.

Andrzej Lesicki, przypominali, że przez wybór osoby, która jest promowana na doktora honorowego, uczelnia podnosi własny prestiż i podkreśla najważniejsze wartości, jakie chciałaby, aby ją wyróżniały w kraju i na świecie. Wybiera autorytety, z których osiągnięć w zakresie naukowym i społecznym powinien korzystać każdy członek wspólnoty akademickiej. Godności tej w tym czasie dostąpili m.in. papież Jan Paweł II, kardynał Zenon Grocholewski, Jan Strelau, Tadeusz Kotula, Albert Arnold Gore, Robert Howard Grubbs, Jerzy Fedorowski, John Maxwell Coetzee, Henryk Samsonowicz, Peter Nijkamp, Julia Hartwig, Krzysztof Matyjaszewski.

Uzupełnieniem poszczególnych tomów są pożyteczne aneksy. W tomie II znajdziemy: *Spis doktorów honoris causa UAM z lat 1968–1972, których procedura została przerwana; Obwieszczenie promocji prof. Alfreda Ohanowicza; Ramowy program nadania doktoratu honoris causa z 1965 roku; Dyplom doktora honoris causa prof. Mikołaja Rudnickiego*. W tomie IV zamieszczono *Alfabetyczny spis doktorów honoris causa UAM*, który obejmuje wszystkich uhonorowanych w ciągu pierwszego wieku działania UAM.

Autorzy wykazali się dużą starannością w pozyskiwaniu wszelkich możliwych materiałów: archiwalnych, drukowanych i prasowych dotyczących doktorów honorowych UAM. Należą się im gratulacje za tak wyteżoną kwerendę zarówno w archiwach i bibliotekach nie tylko związanych z UAM, jak i w zbiorach prywatnych.

Opisane czterotomowe wydawnictwo, stanowiące piękną edytorską całość, ukazuje pewien ważny element w stuletnich dziejach UAM, gdyż pokazuje postacie wybitne i nietuzinkowe w wielu dziedzinach naszego życia. Każdy czytelnik zainteresowany dziejami uczelni wyższych, a w szczególności historią UAM powinien odnaleźć na jej łamach ciekawe wiadomości, które mogą go zainteresować.

Piotr Józefiak

(Archiwum Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)